

شورای نظامی، اخوانیزم و مرسی

قسمت ۶

تحقیق و پژوهش استاد (صبح)

اگر بخواهیم از فعالیت های سیاسی مرسی در پارلمان مصر بگوییم، باید از اقدامات او در بر ملا کردن فساد حکومتی یاد کنیم؛ همچنین وی از جمله منادیان اصلاحات سیاسی در پارلمان بود و همواره خواستار ممانعت از حضور احزاب سیاسی بدنام در پارلمان و دادن اختیارات و بودجه بیشتر به شورا های شهر ها و رفع حالت فوق العاده و تمام قید و بند های تحمیل شده بر مطبوعات و سندیکا های سیاسی بود. مرسی همچنین از جمله قدیمی ترین منتقدان قرارداد صدور گاز مصر به رژیم اسرائیل به شمار می آید. او همواره از دستانی سخن می گفت که در پارلمان و دولت مصر در خدمت بیگانه ها بودند و تلاش های خود را بر تضعیف الازهر و آموزه های دینی و مذهبی در مصر متمرکز کرده بودند.

شورای عالی نیروهای مسلح مصر متشکل از بیست سه عضو بود که شش تن از آنان کاملاً بر تصمیم گیری های این شورا نفوذ کامل داشت.

مارشال محمد حسین طنطاوی رییس شورای نظامی قبلی

مارشال محمد حسین طنطاوی

این مقام در یازده فبروری سال ۲۰۱۱ به ریاست شورای عالی نیروهای مسلح مصر رسید و هم چنان سمت وزیر دفاع این کشور را نیز در اختیار داشت. روی کار آمدن وی پس از سقوط دولت حسنی مبارک، رئیس جمهوری سابق مصر بود. طنطاوی یکی از مهره های اصلی در رویداد های مصر پس از انقلاب ۲۵ جنوری ۲۰۱۱ است و نفوذ وی بیش از هر فرد دیگری قابل مشاهده است. طنطاوی در دوران مبارک برای مدت بیش از بیست سال یکی از متحدان مورد اعتماد وی بود. در یکی از اسناد دیپلماتیک فاش شده سفارت آمریکا در قاهره به واشنگتن در سال ۲۰۰۸، از طنطاوی به عنوان فردی جذاب و با وقار یاد شده است اما در واقع وی فردی سالخورده است که به شدت در مقابل تغییرات ایستادگی می کند. در این سند افشا شده همچنین آمده است که افسران سطح متوسط مصر به طنطاوی سگ پودل مبارک می گویند. این نوع سگ به ناکارآمدی، قدیمی بودن و وفاداری مشهور است.

جنرال سامی حافظ عنان نوی درستیز نیروهای مسلح مصر

جنرال سامی حافظ عنان

این جنرال مصری همواره از گزینه های محبوب اردوی آمریکا بوده است و از وی به عنوان فرمانده دوم در میان جنرال های حاکم بر مصر یاد می شود. سامی حافظ عنان یکی از افسران سنتی اردوی مصر است که بر عملیات های اردو و نوسازی در ساختار اردو تمرکز دارد و در دولت آتی مصر نقش مهمی ایفا کرد. مقام های آمریکایی می گویند، جنرال عنان یکی از خطوط ارتباطی میان قاهره و واشنگتن محسوب می شود که نقش رابط را میان دو کشور ایفا می کند.

جنرال ممدوح شاهین معاون وزیر دفاع مصر در امور حقوقی

جنرال ممدوح شاهین

جنرال شاهین، مشاور حقوقی و قانونی اساسی شورای نظامی و نماینده اردو در مجمع فعلی قانون اساسی مصر است. پس از انحلال پارلمان مصر که بیشتر اعضای آن از گروه اسلامگرای اخوان المسلمین بودند، این مقام در کنفرانس تلویزیونی خود اعلام کرد که تمام اختیارات قانونگذاری را در ۱۴ جون ۲۰۱۲ بر عهده گرفته است و از سایر اقدامات اردو دفاع کرد. این مقام در ماه مه ۲۰۱۱ اعلام کرد که اردو باید نوعی تضمین دریافت کند که در صورت روی کار آمدن رئیس جمهوری جدید، این شورا تغییری نکند.

جنرال حسن الروینی فرمانده منطقه نظامی مرکزی مصر

جنرال حسن الروینی

این جنرال مصری پس از استعفای حسنی مبارک، از طرف اردو مسئول محاکمه کردن ۷۰۰۰ تا ده هزار تن از انقلابیون مصر شد. اتحاد دموکراتیک که ائتلافی از احزاب سیاسی مصر است و در جریان انقلاب شکل گرفت، جنرال الروینی و سایر جنرال های اردوی مصر را به کشتار معترضان متهم کرد. یک روز پیش از استعفای مبارک، این جنرال مصری در جمع تظاهر کنندگان ضد دولتی میدان التحریر حضور یافت و گفت: تمام خواسته های شما برآورده می شود.

سرلشکر محمد العصار: معاون وزیر دفاع مصر

جنرال محمد العصار

این جنرال پس از انحلال پارلمان مصر در کنفرانس خبری خود با دفاع از اقدام اردو، گفت: ما قدرت کامل را به رئیس جمهوری کشور اعطا می کنیم. وی همچنین گفت که واگذاری قدرت طی مراسمی بزرگ در اواخر جون انجام خواهد شد. جنرال العصار همچنین چندین ماه پس از درگیری های مصر از سرنگونی مبارک به عنوان بزرگترین انقلاب در تاریخ مصر یاد کرد.

جنرال مختار الملا معاون وزیر دفاع مصر

جنرال مختار الملا.

محمد حسین طنطاوی، رئیس شورای نظامی حاکم بر مصر از نخستین کسانی بود که ریاست جمهوری مرسی را به وی تبریک گفت. سرانجام رئیس جمهوری مصر طی مراسمی نظامی به طور رسمی قدرت را از شورای عالی نیروهای مسلح این کشور تحویل گرفت. مرسی، رئیس جمهوری مصر طی یک مراسم رسمی نظامی با حضور حسین طنطاوی، رئیس شورای عالی نیروهای مسلح مصر و سامی عنان، لوی درستیز این کشور و معاون طنطاوی و جمعی از فرماندهان عالی رتبه نظامی مصر قدرت را به طور رسمی از نظامیان این کشور تحویل گرفت. مرسی در این مراسم که با فیر گلوله توپ به افتخار وی آغاز شد در سخنانی عنوان داشت- امروز قدرت را از محمد حسین طنطاوی و برادران وی در شورای عالی نظامی مصر تحویل می گیرم و با قبول این امر مسئول شورای نظامی و تمامی ملت مصر خواهم بود. وی ادامه داد، شورای عالی نظامی مصر به وعده‌های خود در انتقال قدرت به رئیس جمهوری منتخب عمل کرده و امروز نقطه عطفی در تاریخ مصر خواهد بود.

انتخاب مرسی به ریاست جمهوری مصر به معنی این بود که پس از هشتاد سال مبارزه و سرگردانی، اکنون اخوان به صورت مشروع و قانونی به ریاست دولت دست یافته است. اما دولت آن‌ها مستأجل بود و درست در اولین سالروز آن با یک جنبش دیگری تحت عنوان تمرّد و به واسطه نظامیان حاکم بر مصر، ساقط شد. سؤالی که در این خصوص وجود دارد این است که چه عواملی در شکست مرسی و اخوان المسلمین نقش داشت؟ و اوضاع مصر بعد از مرسی چگونه تحلیل می شود؟ برای پاسخ به این سؤالات باید دید چه بازیگرانی در صحنه مصر فعال هستند و چه منافعی را در جهت عملکردشان پیگیری می کنند.

نظامیان، اخوان المسلمین، سلفی ها، احزاب ملی گرا و لیبرال، آمریکا، رژیم یهود، عربستان و قطر را می توان مهمترین بازیگران عرصه سیاسی و اجتماعی مصر برشمرد. با نگاهی به تاریخ معاصر مصر، به وضوح می توان دریافت که نظامیان تنها قوای هستند که اصل قدرت را همیشه در دست داشته اند و انتقال قدرت نیز با نظارت و رضایت آن‌ها انجام شده است. این روند از زمان جمال عبدالناصر، انور سادات و حسنی مبارک به همین منوال بوده و حتی در روند انقلاب مردم مصر در ۲۵ جنوری ۲۰۱۱ نیز اردو با حفظ وجهه خود و عدم دخالت در معارضة

مردم با مبارک، آن را برای خود تثبیت کرد. اخوان المسلمین؛ جنبشی که حدود هشتاد سال به دنبال حکومت اسلامی و اجرای احکام اسلام بوده است و هرچند با ریاست جمهوری مرسی چنین به نظر آمد که اخوان قدرت را به دست گرفته اما همچنان بخش های از این جنبش همسو با سیاست های مرسی نبوده و نیستند. سلفی ها؛ گروه های تندروی که به ظاهر بر اساس برداشت خود از اسلام به دنبال اجرای احکام اسلام هستند و اولویت اول آن ها هم قبل از مبارزه با استکبار، دفع خطر شیعیان است. احزاب ملی گرا و لیبرال آن ها نیز به دنبال دست یافتن به قدرت و مدیریت کشور اما به شیوه دموکراسی های غربی هستند. البرادعی مهمترین نماینده این جریان است. آمریکا و یهود؛ آن ها به دنبال این هستند که در مصر، نظامی روی کار آید که خطری برای امنیت اسرائیل نداشته و ضمن تأیید کمپ دیوید، مطیع اوامر واشنگتن و تل آبیپ باشد. البته عدم حمایت از محور مقاومت نیز از اولویت های اصلی به شمار می رود.

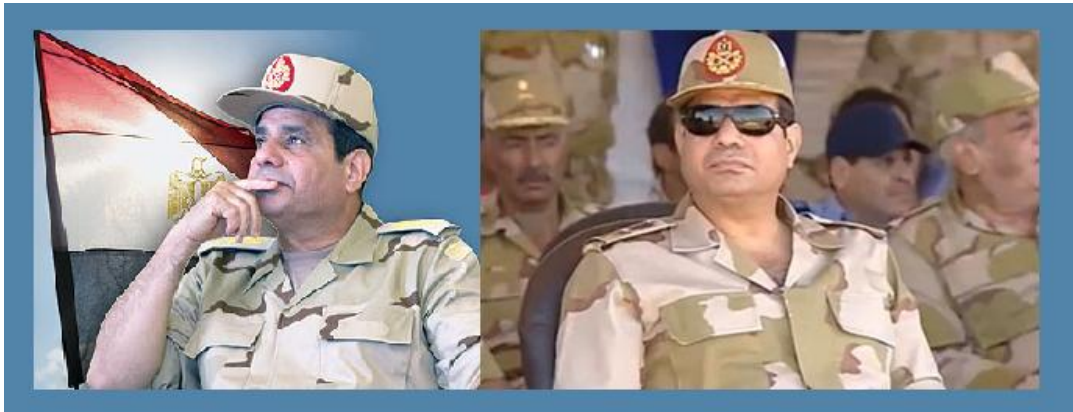
عربستان و قطر به نظر می رسد منافع این دو کشور در مصر تا حدودی شبیه به یک دیگر است و آن آزادی عمل سلفی ها از یک طرف و وابسته نمودن مصر به خود از سوی دیگر وجود یک مصر بی ثبات و ضعیف آرزوی عربستان است که به دنبال سیادت بر اعراب می باشد. مرسی و اخوان در طول یکسال گذشته اشکالات گسترده ای داشتند اما اگر بخواهیم اشتباهات و خطاهای آنان را در یک سطر بیان کنیم، باید بگوییم اخوانی ها سیاست خود را بر مبنای ابهام، تردید و تأخیر بنا کردند و در هیچ حوزه ای حرف صریح و قابل قبولی نزدند.

مواضع اخوانی ها در حوزه اقتصاد اصولاً معلوم نبود و حال آن که مرسی وعده داده بود که در صد روز اول ریاست جمهوری خود گام های مهمی در این حوزه برای کاهش مشکلات اقتصادی مردم به خصوص در بخش های زراعت، حمل و نقل و امور شهری بردارد. اخوان المسلمین در حوزه سیاست خارجی هیچ حرف روشنی ارائه نکرد نه در مسأله فلسطین کسی بتواند فرق مواضع مرسی و مبارک را در این مسأله استراتژیک دریابد و نه در موضوع انقلاب های عربی تفاوتی میان نگاه مبارک و اخوان دیده شد به گونه ای که تا امروز هم اخوان با خواسته های به حق بحرینی ها و یمنی ها بیگانه اند. موضع مرسی درباره ایران حتی از موضع مبارک نیز عقب افتاده تر بود. مرسی هیچگاه جرأت نکرد با صراحت از روابط با ایران حرف بزند و آنگاه که برای حل مشکلات خود به رهبران ایران نامه نوشت، نتوانست پای درخواست کمک خود بایستد. مرسی در مواجهه با موضوع سوریه نتوانست مواضعی متفاوت از مواضع امثال ملک عبدالله و شیخ زاید بگیرد و حال آن که او بر اثر یک انقلاب مردمی بر سر کار آمده بود.

موضع ضعیف اخوان در مسائل منطقه ای برخاسته از طبع به شدت محافظه کار اخوانی ها از یک سو و عدم درک درست تحولات بود. امروز اخوان و مرسی در حالی غرق در مشکلات سیاسی شده اند و هواداران داخلی و پشتیبانان واقعی خود در خارج را سرخورده کرده اند و این در حالی است که علی رغم تقاضا و تلاش فراوان نتوانسته اند هیچ جایگاهی نزد دولت های اروپایی و دولت های عربی پیدا نمایند. سوم جولای، پس از پایان ضرب الاجل ۴۸ ساعته نظامیان مصری به سیاست مداران این کشور برای ایجاد توافق و پایان دادن به نا آرامی

ها و سر باز زدن مرسی از تمکین به این اولتیماتوم، سرانجام سقوط دولت مرسی توسط فرمانده اردو مصر اعلام شد.

جنرال عبدالفتاح (السیسی) و اخوانیزم

عبدالفتاح سعید حسین خلیل السیسی در نوزدهم نوامبر سال ۱۹۵۴ در قاهره به دنیا آمد و در سال ۱۹۷۷ وارد اردوی مصر شد و در دوازدهم اگست ۲۰۱۲ توسط مرسی به سمت وزارت دفاع مصر گمارده و جانشین طنطاوی شد. السیسی پیش از رسیدن به کرسی وزارت دفاع مصر در دولت هشام قنديل مسوول اطلاعات نظامی در اردو بود.

او دیپلوم خود را در رشته علوم نظامی از قاهره گرفته و برای ادامه تحصیل به انگلستان سفر کرده و در سال ۱۹۹۲ موفق به کسب ماستری در رشته علوم نظامی در این کشور شده است.

جنرال السیسی علاوه بر تحصیل در انگلیس به آمریکا نیز سفر کرده و در آنجا تعلیم ویژه اطلاعاتی دیده است. نیروهای مسلح مصر به سرکردگی السیسی در اول جولای ۲۰۱۳ به مرسی رئیس جمهور مصر برای حل بحران سیاسی این کشور ۴۸ ساعت فرصت دادند و پس از این اولتیماتوم او را برکنار و عدلی محمود منصور را به عنوان رئیس دولت به جایش نشانندند.

در بررسی چرایی عداوت محمد حسنین هیکل با اخوان المسلمین، نوشته أبو الحسن الجمال ترجمه رسول رسولی کیا در جماعت و دعوت و اصلاح میخوانیم: «جنرال السیسی پس از جلسه ای چند ساعته با سران اپوزیسیون دولت مرسی، چهره های مذهبی مسلمان و قبطی و گروه های سیاسی مختلف، بیانیه ای را در تلویزیون قرائت کرد که بر طبق آن، پایان کار دولت محمد مرسی و تعلیق قانون اساسی جنرال بر انگیز این کشور اعلام شد. قرار است دولت موقت تحت حمایت نظامی ها، تا زمان انتخاباتی زود هنگام، قدرت را به دست بگیرد. نقشه راه سیاسی که شامل انتخابات زودهنگام پارلمانی و ریاست جمهوری و بتدوین قانون اساسی جدید است، مورد تایید رهبران سیاسی

و مذهبی از جمله احمد الطیب شیخ الازهر، پاپ تاوا دروس دوم رهبر قبطی ها و محمد البرادعی یکی از رهبران مخالف ها قرار گرفته است.

عدلی منصور مقام عالی قضایی و رییس دیوان عالی مصر به عنوان رییس دولت موقت معرفی شده است لحظه ای پس از پایان قرائت بیانیه توسط جنرال السیسی، اغتشاشیون در میدان التحریر غریو شادی سر داده و به پایکوبی پرداختند. شهر نصر که هواداران اخوان المسلمین در آن اکثریت دارند، تحت محاصره نیروهای اردو است. حزب نور دومین حزب اسلام گرای مصر گفته است که جهت جلوگیری از درگیری ها، با نقشه راه اعلام شده، همراهی می کند.

مرسی در صفحه رسمی فیس بوک خود، این رویداد را کودتای نظامی تمام عیار خواند و از مصری ها چه غیر نظامی و چه نظامی خواست از قانون اساسی پاسداری کرده و در مقابل این کودتا بایستند.»

آنچه می توان با قاطعیت گفت این است که مصر در آستانه یک تحول بزرگ قرار دارد و ممکن است این تحول، مثبت و سازنده نباشد و محصول آن روی کار آمدن یک دولت نظامی باشد که عنوان موقت داشته ولی برای چندین سال عنان قدرت مصر را در اختیار بگیرد. در عین حال در پهلوی این نگرانی، این سؤال مهم وجود دارد که آیا مردم بزرگ مصر تا آنجا با هم اختلاف پیدا می کنند و درگیر می شوند که بار دیگر به حکومت نظامی تن دهند؟ روند تحولات اخیر به تشدید تنش ها و شکاف ها منجر گردید و برخلاف آنچه تصور می شد، گذشت زمان و ابزارهای تشویقی و تنبیهی حکومتی نتوانستند فضا را برای تفاهم و یا پذیرش آماده نمایند. مرسی اگرچه بسیار مصمم در محیط کارش حاضر بود و بر جایگاه مشروعیت بخش خود تکیه می کرد اما نتوانست دیگران را به پذیرش این مشروعیت متقاعد نماید. اظهار نظر های او که معمولاً توأم با کنایه زدن به رقبا و یادآوری جایگاه قانونی خویش بود، آتش اختلاف را افروخته تر کرد و این نشان داد که مرسی و جریان اخوان المسلمین شرایط را درک نمی کنند و برگه های لازم را برای تغییر وضعیت در اختیار ندارند. این در حالی است که عدم کاهش اعتراضات، یک وجه اصلی مدیریتی رئیس جمهور را برملا کرد و ناتوانی در اداره امور.

وقتی هواداران مرسی هم متوجه می شوند که او قادر نیست به عنوان رئیس جمهور شرایط را به نفع رسیدن به راه حل مدیریت نماید، از اطراف او پراکنده می شوند که این که ابوالفتوح، سلیم العوا و احزابی چون الوسط طی ماه های گذشته به صفوف مخالفان پیوسته و مرسی را با مشکلاتش تنها گذاشتند. مسلماً در میان توده های رأی دهنده نیز این بدگمانی نسبت به توانایی ها و صلاحیت های مرسی به وجود آمده است که بعضی از خبرها بیانگر آن است که دست کم پانزده میلیون نفر از مردم مصری برگه عدم کفایت مرسی را امضا و حکم به برکناری او داده اند. اخوان المسلمین شرایط جامعه مصر و زمان مناسب برای اجرای برخی اقدامات را درک نکرد به همین علت دچار حماقت هایی شد که تلاش هفتاد ساله این جماعت را بر باد داد.

باز هم درین منبع آمده است: خطای بزرگ تاریخی اخوان المسلمین این بود که تصور کرد اوضاع جامعه مصر در ابعاد مختلف آماده پذیرش حکومت مطلقه این جماعت در بدترین شرایط اقتصادی است. اخوانی ها درک نکردند که ملت ستمدیده مصر علیه استبداد و نیز فساد مالی رژیم حسنی مبارک و خانواده های فاسد مرتبط با این رژیم قیام کرده و شعار نان، آزادی و عدالت اجتماعی را سر داده است. اخوانی ها باید به این نکته توجه می کردند که مردم مصر حکومتی را می خواهند که مشکلات اقتصادی شان را حل کند و در همین چارچوب به اجرای عدالت اجتماعی روی بیاورد و در عرصه سیاسی نیز حقی برای مشارکت گروههای دیگر قائل شود. جماعت اخوان اگر زیرک بود باید تلاش می کرد که گروه سیاسی دیگری در اولین مرحله پس از سرنگونی رژیم مبارک سر کار بیاید و در آشفته بازار کنونی مصر دچار شکست شود و سپس با برنامه و آمادگی بیشتر به عنوان منجی به عرصه سیاست این کشور وارد می شد.

اخوان شرایط سیاسی و فرهنگی جامعه و ملت مصر را درک نکرد و متوجه نشد که افشار گوناگون و پیروان مذاهب مختلف این کشور همگی در انقلاب علیه رژیم حسنی مبارک شرکت داشتند، مردم مصر علیه استبداد و فاشیسم این رژیم و نیز فساد مالی خانواده حاکم بر اقتصاد این کشور قیام کردند حال چگونه ممکن است که حکومت یک سازمان سری به نام جماعت اخوان المسلمین را به جای حکومت خانواده منتفذ بپذیرند؟! مردم مصر ملتی با هوش هستند و می دانستند که مرسی ویتروینی بیش نیست و این سازمان اخوان است که صحنه گردان اصلی سیاست و اقتصاد مصر پس از شروع ریاست جمهوری مرسی به شمار می رود به همین علت فریب قیافه گرفتن مرسی و تشکیلات ریاست جمهوری اش را نخوردند و معترضان به خیابان ها ریختند.

همچنان در کنگره آمریکا واکنش های متعددی در خصوص کمک های نظامی سالانه آمریکا به مصر صورت گرفته است. سناتور پاتریک لیهی از مهم ترین اعضای دموکرات مجلس سنای آمریکا و رئیس کمیته بودجه این نهاد است. این کمیته درباره حمایت های مالی این کشور به کشورهای خارجی تصمیم گیری می کند. وی خواستار

متوقف شدن ارسال کمک های نظامی این کشور به مصر شد. این کمک ها یک میلیارد و سیصد میلیون دالر بالغ می شود.

پاتریک لیهی خواهان استقرار دولتی دموکراتیک در مصر شد. برخی از سناتورهای آمریکایی موضع محتاطانه ای داشتند. سناتور جان مک کین تاکید کرد محمد مرسی باعث ناامیدی ملت مصر شد. مک کین در عین حال از دولت آمریکا خواست اوضاع مصر را در روزهای آینده زیر نظر داشته باشد. وی تاکید کرد نباید حکومتی نظامی در مصر وجود داشته باشد. مک کین خواستار برگزاری انتخابات فوری در مصر شد.

مک کین با اشاره به کمک های نظامی آمریکا به مصر بر این مسئله تاکید کرد در صورتی که دولتی دموکراتیک در مصر مستقر نشود، سرنوشت کمک های آمریکا به مصر در وضع خطرناکی قرار خواهد گرفت. سناتور لنزی گراهام نیز تنها فردی است که تحولات کنونی در مصر را کودتای نظامی توصیف کرد.

با قدرت گرفتن السیسی بار دیگر مصر به روسیه نزدیک شده است. این خبری است که قطعاً برای دستگاه سیاست خارجی واشنگتن چندان خوش نیست. پس از انقلاب های عربی، آمریکایی ها تلاش زیادی کردند تا تنها پایگاه منطقه ای مسکو در سوریه را مصادره کنند؛ نه که نتوانستند، اکنون شاهد نفوذ مسکو در حیات خلوت منطقه ای خود در مصر هستند. مصر قراردادی به ارزش حدود دو میلیارد دالر برای خرید تسلیحات با روسیه منعقد کرده است که بر اساس گزارش ها دبکا، راکت های دوربرد نیز در این قرارداد ملحوظ بوده اند. این قرارداد در حالی بسته می شود که ساختار اردوی مصر همچنان ساختاری غربی است. تحولاتی نظامی مصر که منجر به سرنگونی دولت مرسی شد از جهات مختلف قابل انتقادات جدی است اما این نکته هم قابل چشم پوشی نیست که سیاست خارجی واشنگتن در مصر اکنون به یک چالش جدی برخورد کرده است. کشورهای مصر و روسیه در آستانه عقد یک قرارداد تسلیحاتی هستند.

روسلان پوخوف، یکی از مشاوران سرگئی شویگو، وزیر دفاع روسیه گفته است که حجم قرارداد نظامی نزدیک به دو میلیارد دالر (یک و نیم میلیارد یورو) خواهد بود. شویگو و سرگئی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه برای مذاکره با همتایان خود در قاهره بودند، مصر از روسیه خواهان سیستم راکت های هوایی و ضد تانک است. رسانه های روسی بعید می دانند که این قرارداد در مدت اقامت لاوروف و شویگو در قاهره به امضا برسد. احتمال اینکه مصر بتواند در کوتاه مدت مقادیر زیادی تجهیزات جنگی از روسیه خریداری کند کم است.

در دهه های اخیر مصر بیشتر جنگ افزارهای خود را از ایالات متحده آمریکا وارد کرده است. باراک اوباما، رئیس جمهوری آمریکا در ماه جون در اعتراض به برکناری مرسی توسط اردو، کمک های نظامی کشورش به مصر را بطور موقت قطع کرد. از آن پس نظامیان مصر به روسیه روی آورده اند. پیش از سفر دو وزیر روسی به مصر، بدر عبدالعاطی، سخنگوی وزارت خارجه مصر، در گفت و گوی اعلام کرده بود که مصر به شدت تمایل دارد، روابط خود را با روسیه گسترش دهد. عبدالعاطی روسیه را قدرتی بزرگ و پر نفوذ خواند و ابراز امیدواری

کرد که این کشور در تربیت کادرهای متخصص اردو و بالا بردن توان نظامی به مصر کمک کند. در ماه اکتبر مقامات بلند پایه ی امنیتی روسیه با مقامات نظامی مصر در قاهره ملاقات کردند.

پیش از آن چند بار هیئت های مصری برای مذاکره به روسیه رفته بودند. علاوه بر این کشتی هوا پیمای روسی واریاگ به مدت شش روز در بندر اسکندریه اقامت خواهد داشت. از سال ۱۹۹۲ این نخستین بار است که یک کشتی جنگی روسی در بندری مصری لنگر می اندازد. از سال ۱۹۵۵ تا ۱۹۷۲ کشور اتحاد جماهیر شوروی که فروپاشید و به چند کشور از جمله روسیه تقسیم شد از مصر در مقابل اسرائیل حمایت می کرد. در آن سالها در مصر بیش از ۲۰ هزار مستشار نظامی روسی مستقر بودند. پس از روی کار آمدن انور السادات در مصر، همکاری نظامی دو کشور قطع شد و آمریکا به مرور جای اتحاد شوروی را در مصر گرفت. حمایت قاطع مسکو از دولت قانونی سوریه بی تردید خشم حامیان اصلی کودتا را برانگیخته و با این وصف خرید تسلیحاتی جدید مصر از روسیه را باید نوعی دهن کجی به سیاست های واشنگتن دانست. روند نزول واشنگتن در افکار عمومی مصر در روزهای پس از سقوط دولت مرسی کاملاً مشهود بود. این قرارداد نظامی به منزله یک توسعه قدرت در ساختار منطقه ای و بین المللی توسط روس هاست و تردیدی نیست که با واکنش واشنگتن و متحدانش مواجه می شود.

با این حال، شاید در این فرآیند یک عامل دیگر هم دخیل باشد و آن دشمنی مشترک به نام سلفی گری است. حکام جدید مصر و کرملین هر دو با مشکلی به نام توسعه سلفی گری در خاورمیانه مواجه اند که باید آن را در ایجاد نوعی ائتلاف جدید موثر دانست؛ هرچند که در عمل و در برهه زمانی فعلی، نمی توان این ائتلاف را قایم و مستحکم دانست. به هر روی، دولت اوپاما با عملکرد شکننده خود در مصر، عملاً رشته های سیاسی پیر آمریکایی را پنبه کرده است. با هر تفسیری از این قرارداد، مصر دیگر حیات خلوت واشنگتن نیست.

دولت مرسی اگر چه در سامان بخشی به اوضاع اقتصادی جامعه مصر ناکام بود، ولی مشکل اصلی اش جای دیگری بود. دولت مرسی در حقیقت در تله ی قانون اساسی گرفتار شد. تله ی قانون اساسی، اصطلاحی است که به معضل ایجاد موازنه بین اسلامگرایی و سکولاریسم در جامعه مصر اشاره دارد. از سوی دیگر در این کشورها، قبلاً قوانینی توسط سکولارها وضع شده است؛ مثل قوانین مربوط به نهاد خانواده یا قوانین مربوط به برابری مذهبی. یعنی جامعه از یکسو انتظار دارد که اسلامگرایان قانون اساسی دارای بعد مذهبی بنویسند و از سوی دیگر، جامعه در دوره طولانی حکومت سکولارها، رویه هایی را تجربه کرده و این رویه ها انتظاراتی را ایجاد کرده اند که سمت و سوی دیگری دارند. رویه هایی مثل آزادی حجاب و برابری مسلمان و غیرمسلمان.

این وضع متناقض موجب تاخیر در تدوین قانون اساسی جدید در مصر و تونس شده است، یعنی اسلامگرایان و حتی سکولارها، از یک سو می دانند که باید اسلام را در قانون اساسی جدید بپذیرند و از سوی دیگر، نگران حذف میراث سکولارها در جزییات قانون اساسی اند. . . . کسانی که به خیابان ریختند و جان شان را برای سرنگونی دولت مبارك به خطر انداختند، به خودشان حق می دهند که در صندلی مجلس هم بنشینند. در انقلاب دموکراتیک مصر و تونس، سکولارها هم شریک مسلمان ها بودند. به این ترتیب، مسلمان ها مجبورند سکولارها را نیز در قدرت سهیم کنند.

ناتوانی مرسی و یارانش در ایجاد موازنه بین اسلامگرایی و سکولاریسم، در کنار ضعف های آنها در تدبیر معیشت مردم مصر، بحرانی ملی را در این کشور رقم زد که بوی خون می داد! قتی که نیروهای اجتماعی سکولار و دموکراسی خواه مصر به میدان تحریر آمدند و درخواست سرنگونی دولت مرسی را فریاد زدند، نهاد سکولار اردو و شیخ اسلامگرای الازهر نیز از برکناری مرسی حمایت کردند؛ چه در شرایط نوپدید جامعه مصر، باقی ماندن مرسی در قدرت زمینه ساز از دست رفتن هر چه بیشتر وحدت و امنیت در جامعه مصر بود .

جنرال عبدالفتاح السیسی که فرمانده نیروهای مسلح مصر نیز هست، سه جولای در یک عمل نظامی مرسی را از قدرت برکنار، قانون اساسی را تعلیق و پارلمان را منحل کرد. وی روز بعد، عدلی محمود منصور، قاضی محکمه قانون اساسی مصر را به عنوان رئیس جمهور موقت منصوب کرد. اعتراض، نظامی گری، مداخله جویی و افراطی گری در فضای سیاسی قاهره به یکدیگر گره خورده است. تحقیقات از مرسی و هشت متهم دیگر که اکثر آنها از رهبران گروه اخوان المسلمین هستند به خاطر اتهام اهانت به دستگاه قضائی آغاز خواهد شد. مرسی و اخوان المسلمین نه تنها دیگر جایی در راس معادلات اجرایی مصر ندارند، بلکه باید مانند دوران ریاست جمهوری حسنی مبارک خود را برای رفت و آمد به زندان و محاکم آماده کنند! اگرچه طرفداران مرسی و اخوان المسلمین نیز در خیابانهای قاهره حضور گسترده ای دارند اما رئیس جمهور مخلوع مصر عملاً دیگر توانی برای بازیابی قدرت از دست رفته خود ندارد.

تا همین دو سال و نیم پیش می توانستیم تصور کنیم که جنرال عبدالفتاح السیسی تبدیل به یکی از قهرمانان مصر خواهد شد. مصر برای نظامیان همواره آمد داشته است. ما به یاد داریم که حسنی مبارک رییس جمهور سابق این کشور در جنگ اعراب و اسرائیل، یکی از افسران نیروی هوایی مصر بود. انور سادات هم وقتی رییس جمهور بود، عاشق یونیفورم های نظامی بود؛ یونیفورم آبی رنگ با ربان های پر شمار. کلنل جمال عبدالناصر هم همین طور؛ میلیون ها مصری او را می ستودند. این بار اما به نظر می رسد تحسین سیسی تبدیل به عبادت او شده و از حد فراتر رفته است. روزنامه نگاران ستایشش می کنند، مردم شیرینی هایی را می خورند که پورتره سیسی روی آنها نقش بسته است. این روزها یک مقدار نوتهای صد دالری جعلی بین مصری ها دست به دست می شود که در آن، به جای تصویر بنجامین فرانکلین، عکس تمام رنگی سیسی را می بینید. این اسکناس عجیب و غریب و ساختگی را که در دست می گیرید، می بینید جنرال سیسی یونیفورم پوش، بدون لبخند به شما نگاه می کند. آن طرف اسکناس، یعنی سمتی که تصویر کاخ سفید حک شده، باز هم عکس فتوشاپی سیسی را می بینید. این بار، نشسته روی چیزی شبیه به سریر پادشاهی، با کلاه بیس بال به سرش، و دستی که زیر گونه گذاشته شده؛ سیسی در این عکس، مشغول تفکر است، لابد در فکر و رویای آینده درخشان و پرشکوه برای مصر.

مصری ها شاید به خاطر این که فرمانده اردو و وزیر دفاع شان رییس جمهور مرسی را برکنار کرده و به اتهام کشتار مردم در تظاهرات ضد اخوان به محاکمه کشانده، سپاسگزار او باشند. اما این همه ماجرا نیست. روز محاکمه مرسی، در محکمه، یک روزنامه نگار مصری می پرسد به نظر تو، آیا برکناری مرسی، بالاخره یک کودتا بود

یا یک انقلاب؟ این، سوالی است که این روزها در مصر پرسیده می‌شود. اگر شما بگویید برکناری مرسی، کودتا بوده، پس حتما یکی از حامیان اخوان المسلمین هستید. اگر بگویید انقلاب بوده، یا به عبارتی، بگویید که ادامه همان انقلاب سال ۲۰۱۱ بوده، پس طرفدار سیسی هستید. آیا می‌توان باور کرد که قرار است نام مرسی از این محکمه به عنوان بیگناه خارج شود؟ عجیب اینجاست که دنیای خارج هنوز سعی می‌کند با این اتفاقات غیرمعمول و بی‌معنی کوتاه بیاید. جان کری، وزیر خارجه آمریکا که قرار است همه ما فکر کنیم او تنها فردی در این دنیاست که می‌تواند صلح را برای فلسطینی‌ها به ارمغان بیاورد، درست یک روز پیش از محکمه مرسی، نه کمتر و نه بیشتر، سر از قاهره در آورد و این جملات مهربانانه و دلنشین را نثار سیسی کرد، "پیشرفت به سمت یک دولت غیرنظامی، باید بر اساس هنجارهای دنیای دموکراتیک رخ دهد، فارغ از این واقعیت که ما تفاوت‌های فرهنگی زیادی داریم و بر اساس سنت‌های خود عمل می‌کنیم." همه حدس می‌زدند که از کری فقط همین نامفهوم و بی‌ربط را بشنوند.

آیا منظور او این بود که مصری‌ها دوست دارند نظامی‌ها روسای جمهور منتخب را برکنار کنند، و لیکن آمریکایی‌ها چنین چیزی را نمی‌پسندند؟ البته این درست است که کودتای نظامی مصر این روزها به ندرت با انتقاد روبروست، حتی در کانال‌های ماهواره‌ای خارجی. حتی تلویزیون دولتی مصر نیز در زیرنویس گزارش‌های خود درباره خشونت‌های مصر، اغلب از همان لوگوی اردو مصر استفاده می‌کنند. با این حال، میلیون‌ها مصری چنین تفسیری از وقایع اتفاق افتاده علیه دولت مرسی را پذیرفته‌اند. بله! این درست است که در صحرای سینا شماری از سلفی‌ها دست به شورش زده‌اند و چندین نفر از نیروهای پولیس را به قتل رسانده‌اند اما این شورش‌های سلفی، با مبحث برکناری دولت مشروع - اگرچه به شدت ناکارآمد- مرسی خلط شده است. اردوی مصر، روی ماجرای بستن تونل‌های زیرزمینی بین مصر و غزه و انهدام هشت مخزن زیرزمینی حامل سه صدوسی و چهارهزار لیتر سوخت دیزل قاچاق که قرار بوده از طریق تونل‌ها به دست حماس برسد، کلی سر و صدای رسانه‌ای راه انداخت. به یقین، آوارگان فلسطینی در غزه، بهای اتحاد حماس با محمد مرسی را می‌پردازند. جنرال سیسی مرد جالبی است. کاکای او سال‌ها پیش از اعضای اخوان المسلمین بوده است. آیا به همین دلیل مرسی او را به عنوان وزیر دفاع دولت خود برگزیده بود؟ سیسی پس از جنگ ۱۹۷۳ از آکادمی ارتش فارغ‌التحصیل شده اما خودش هرگز در هیچ میدان جنگی حضور نداشته است. امروز در میان رهبران و فرماندهان بزرگ اردو، هیچ قهرمان جنگی بزرگی دیده نمی‌شود.

سرانجام سخت و سستی حوادث ثابت خواهد نمود که از زیر پلو چه چیزی بیرون خواهد شد؟.

با درود های گرم و صمیمانه، «صبح».

منابع و ماخذ: علاوه از منابع که در لابلای نبشته تذکر داده شده است:

- خاطرات دکتر حسنین هیکل از جمال عبدالناصر- برگردان بفرسی موسسه طبع و نشر گلستان ۱۳۶۱
- علل شکست اخوان المسلمین در مصر از نگاه محمد حسنین هیکل- تکرار اشتباهات در سرزمین فراغه.
<http://islamtimes.org/vdcijaetiugevaz.fsfu.html>
- مصر در دوران جمال عبدالناصر و وزیر دعوت و تبلیغ محمد حسنین هیکل نوشته / م – فیصل چاپ پنتر کراچی پاکستان ۱۹۹۸.
- تاریخ سیاسی مصر و نقش محمد حسنین هیکل متولد ۲۳ سپتامبر ۱۹۲۳ میلادی، روزنامه نگار نامدار مصری است که به مدت ۱۷ سال مسولیتی بلندی در روزنامه الاهرام مصر و وزیر دعوت و فرهنگ را داشت. اثر نویسنده چاپ موسسه راجا عباس در کراچی پاکستان سال ۲۰۰۲
- جنرالان شورای نظامی مصر
<http://www.tabnak.ir/fa/news>
- محمد حسنین هیکل کتاب جدیدش در باره مبارک
<http://www.irdiplomacy.ir>
- فهرست رئیس جمهور های مصر
<http://fa.wikipedia.org/>
- مصر از جمال عبدالناصر تا حسنی مبارک – استاد صباح.
<http://pezuhish.com/new/images/stories>
- حسنی مبارک از صعود تا سقوط
<http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8911230929>
- پایگاه تحلیلی-خبری بالاتر از بالاترین
حسنی مبارک از ابتدا تا انتها
<http://balatarazbalatarin.blogfa.com/>
- باشگاه اندیشه / آشنایی با کشور مصر
<http://www.bashgah.net/fa/content/show/40880>
- از حاکمیت فراغه تا حاکمیت دموکراسی
<http://jelvei-digar.blogfa.com/post-86.aspx>
- شناخت ادیان، سازمان حوزه ها و مدارس خارج از کشور، ج ۲، ص ۱۰۸.
- تاریخ صهیونیسم، سوکولوف، ناهوم، ترجمه داوود حیدری، ص ۲۵۲.
- شناخت ادیان، سازمان حوزه ها و مدارس خارج از کشور، ج ۲، ص ۱۰۹.
- اسطوره های بنیانگذار سیاست اسرائیل، روزه گارودی، ص ۱۸۳.
- روزنامه ایران- جنگ شش روزه ۱۹۶۷ اعراب و اسرائیل
- دایرة المعارف های: زرین، و اسلامی.
- مرکز بین المللی مطالعات صلح - تحولات منطقه و منازعه اعراب و اسرائیل؛ گذشته، حال و آینده متن کامل مصاحبه با دکتر صادق زیبا کلام.
- جنگ اعراب و اسرائیل

<http://www.sharghnewspaper.com/840704/html/v12.htm>

- تاریخ سیاسی مصر، نفت خاور میانه و جنگ های ماجراجویانه
- سناریوی میانه به وضعیتی در میان دو جفت از سناریوهای مطرح شده اشاره دارد.
- وضعیتی میان سناریوی ۱ و ۲، وضعیتی میان سناریوی ۲ و ۳ نویسنده: محمد ابراهیم سینائی.
- آینده مصر و مصر آینده

<http://andishe-ap.org/index.php/foreign-policy/197-egypts-future>

- بخش های خبری چون: بازتاب، ریا نووستی، ایسنا و . . .

توجه!

کاپی و نقل مطالب از «اصالت» صرف با ذکر منبع و نام «اصالت» مجاز است
کلیه ی حقوق بر اساس قوانین کپی رایت محفوظ و متعلق به «اصالت» می باشد

Copyright©2006Esalat

www.esalat.org